

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. II. De Cartesianorum principiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

gis, quo in casu uterque homo idem haberet corpus in novissimo die. Hæc difficultas omnibus communis est, & quia hæc resurrectio supernaturalis est, jam olim superabat captum Philosophorum Gentilium, qui ridebant Apostolum Athenis de resurrectione loquentem. Puto ego esse de providentia Dei, ita res naturales disponere, ut partes saltem primigeniæ unius hominis non transeant in partes primigenias alterius; sic enim quilibet homo hujusmodi partes sibi proprias reassumere poterit, & verum erit, quod iterum habeat suam carnem, licet non haberet omnes omnino partes: sicut senex censetur idem habere corpus, quod habuit infans, quia adhuc habet partes primigenias, licet in aliis magna mutatio facta sit. Stabilita jam alicujus materiæ existentia, quaritur ulterius, in quo illa consistat?

§. II.

De Cartesianorum principiis.

Renatus Cartesius nobilis Gallus Turonensis, ingenio singulari inter Recentiores Physicos famosus, armorum peritissimus, & amore Philosophiæ atque Matheseos illectus ex Germania, ubi aliquandiu militaverat, in Bataviam se recepit, ubi philosophicis rebus se totum dedit. Is nomen sibi facere cupiens novum systema rerum physicarum commentus est. Multa scripsit eleganter & ingeniosè, utinam omnia solidè, felicior planè Philosophus, sin minùs fuisset in rebus Theologicis peregrinus.

Cartesii porro systema est istud: Supponi, inquit, potest, Deum initio mundi massam quandam indivisam creasse, & postea eam divisisse in cubos, & alias figuras angulares innumeras, quibus indidit motum velocissimum, tum circa commune centrum, tum circa proprium, ita ut ope hujus secundi motus anguli cuborum ad invicem allisi in fragmenta abierint, & tria constituerint elementa, ut vocant, Cartesianæ, ex quibus vult omnia constare Cartesius.

1. Ex attritis mutuò angulis decisa subtilissima quædam prodiit materia, perpetuò velocissimo motu agitata, & consequenter maximè fluida, ac facillè induens omnem figuram, ut sese insinuando omne excludat vacuum; & illud est primum elementum Cartesianum materia subtilis dictum, quod omnium corporum poros penetrat, & ex quo solem, stellas, ignem, & omnia corpora lucida constare vult. Alterum elementum sunt minutissimæ illæ particule, quæ abrafis angulis globosæ factæ sunt, & ex his materia ipsa æthereæ, & cæli substantia constat. Tertium denique elementum ex particulis ramosis, aliisque simul implicatis compingitur: decisa sunt nempe partes angulosæ crassiusculæ, & ad motum ineptiores, quarum multas dicit fuisse inter globulos contortas cochlearum instar, illasque vocat proinde striatas: & ex his vult constare corpora crassiora, uti terra, metalla, &c.

Primo autem motu materiæ distributam ait in varios vortices, ad quorum centrum consuens subtilior materia corpora lucida constituit, quale est v.g. Sol in vortice, in quo vivimus; globuli verò circumfusi constituunt corpus diaphanum, quod cælum dicimus: crassiores verò tertii elementi partes instar spumæ à subtilioribus extrusæ, corpora opaca componunt, nempe planetas reliquos, terram, &c. Vult præterea Cartesius motum à Deo inditum materiæ semper perseverare in eadem quantitate, licet non in eadem parte materiæ,

C

ita

ita tamen, ut quantum una pars amittit motus, tantundem alteri communi-
tur, adeoque motus non perit, sed semper alicubi perseverat. Non vult au-
tem ea fragmenta dici atomos, quia vult ea semper esse divisibilia, non finitè
quidem, nec infinitè, sed indefinitè. Hinc autem tum ipse tum ejus Sectatores
varia deducunt corollaria.

1. Sequitur, hæc elementa Cartesiana posse invicem transmutari; siqui-
dem partes tertii elementi possunt globosæ fieri, & sic converti in elementum
secundum: partes autem secundi & tertii elementi possunt ita inter se conte-
ri, ut evadant in materiam subtilem, itaque juxta Cartesium terra ipsa potest
converti in solem, aqua in ignem, aer in terram. 2. Vult Cartesius, quod
triplex illud elementum, seu materia illa sic divisa, sit substantia tota rei cu-
juscunque corporeæ, non tamen tota ejus essentia. Omnes itaque formas
substantiales penitus eliminat præter animam rationalem: in brutis verò &
aliis quibuscunque corporibus nomine formæ nihil aliud intelligit, quàm cer-
tam partium dispositionem, & quoddam complexum ex quinque accidentibus,
nempe motu, quiete, figura, situ & magnitudine. Unde bruta juxta ipsum
sunt meræ machinæ & automata, qualia ferè sunt horologia vel organum Py-
thaulicum. Proinde sicut tota differentia & vis, quam habet vectis ad mo-
vendum oritur ex dispositione sustentaculi; tota vis, quam habet cuneus ad
divellendum, ferra & securis ad secandum, cochlea ad comprimendum, ori-
tur ab ipsorum figura, dispositione & motu, nam eadem istorum instrumentor-
um est materia: Sic tota vis, quam habet ignis ad calefaciendum, aqua ad
lavandum, cibus ad nutriendum, medicamen ad purgandum, venenum ad pe-
rimendum, non alia oritur ex causa, quàm à partium figura, dispositione,
motu, &c. juxta illud à Cartesianis tritum: *Mens, mensura, quies, motus, posi-
tura, figura, sunt cum materia cunctarum exordia rerum.*

3. Sequitur, quod omnis generatio & corruptio ex varia partium dispo-
sitione seu mutatione oriatur: si enim elementa ita pristinum ordinem mutant,
ut nil eorum, quæ antea conspiciebantur, remaneat sensibile, res dicitur cor-
rumpi; si aliquid remaneat, res dicitur alterari. 4. Vult essentiam corporis
positam esse in trina dimensione, scilicet in longitudine, latitudine, & profun-
ditate. 5. Quod impenetrabilitas, sicut & divisibilitas, & trina illa dimen-
sio sint proprietates essentielles materiæ, ita ut Deus non possit facere, ut duo
corpora penetrenrur: fieri enim non potest, inquit, ut vel minimum quid ex
quantitate & extensione tollatur, quin tantundem etiam de substantia detra-
hatur. 6. Vult mundum nec esse finitum, nec infinitum, sed indefinitum; quia
ubique voluerimus, inquit, mundo terminum imponere, ulterius semper
imaginamur ejus extensionem produci, & quia extensio & materia idem est,
non possumus mundum adeo extensum imaginari, quin eum magis ac magis
extensum imaginari necesse sit.

7. Consequenter impossibile est juxta ipsum, plures esse mundos, quia,
inquit, perspicue intelligimus, illam materiam, cujus natura in eo solo con-
sistit, quod sit substantia extensa, omnia omnino spatia imaginabilia, in quibus
alii isti mundi esse deberent, jam occupare. Ita Cartesius Parte 2. num. 22.
8. Sequitur etiam repugnare vacuum, adeo ut non magis repugnet, inquit
Cartesius, nos concipere montem sine valle, quàm intelligere istam cavitatem
sine substantia, quæ sit extensa; ac proinde si queratur, quid fiet, si DEUS
auferat omne corpus, quod in aliquo vase continetur, & nullum aliud in abla-
ti locum venire permittat, respondendum est, vasis latera sibi invicem hoc ipso
fore

fote contigua. 9. Cælum & terra, sidera & arbores sunt ejusdem substantiæ, & tantum differunt ratione memoratorum accidentium. 10. Si duo spatia sunt æqualia, non plus materiæ est in uno, quam in altero, licet plus sit ponderis: quia gravitas, inquit, non est de essentia materiæ. 11. Concedit, Deum posse facere impossibilia, atque adeo, inquit, duo & duo possunt non esse quatuor, si nempe Deus ita velit.

Hæc sunt præcipua Cartesiana hypotheseos capita; quid illa boni habeat, patebit ex reliquo Contemplationum nostrarum decursu: quia tamen in pluribus fidei principiis non consonat, generatim admitti non potest; quin & ipse Cartesius initio 4. partis hanc suam opinionem non nisi ut hypothesein venditat, & 3. part. n. 47. hoc solum velle videtur, nempe positis ipsius principiis talem futurum fuisse mundum, qualem cernimus; quia tamen alibi ambiguit loquitur, & plures numerat Sectatores, qui opinionem hanc uti veritatem defendunt, paucis ostendendum est, qua ratione hoc systema, præterquam quod sit commentitium, in multis etiam rationi & fidei principiis contrarium sit.

Imprimis quid certitudinis haberi potest ex hypothesei, quam se finxisse ipse Auctor fateretur? 2. Prima principia non debent esse ex se invicem; talia sunt elementa Cartesiana, cum unum fieri possit ex attritione alterius. 3. Imperceptibile multis videtur, quomodo hæ partes cubicæ vel angulares potuerint circa suum centrum proprium contorqueri, si plena erant omnia, & quodcunque vacuum intermedium impossibile. 4. Inter finitum & infinitum non datur medium; quælibet enim res vel caret, vel non caret fine: ergo nugatorium est illud indefinitum, sicut nugaretur ille, qui quærenti, an numerus stellarum sit par vel impar, responderet: est indepar. Mathematicis quidem usitatum est præscribere, ut in problemate solvendo ducatur linea indefinita, hoc est ad libitum producenda; omnis tamen linea jam ducta in sensu reali determinata est & finita. 5. Falsum etiam est eundem semper motum perseverare, nullumque de novo produci, sed tantum communicari: ut enim exempla plura præteream, nonne manum vel pedem movemus, quando volumus, quin aliunde motus communicetur? 6. Erroneum est, quod dicit de essentia corporis & ejus impenetrabilitate, ut alibi fusiùs dicetur, & interim satis patet ex mysterio Eucharistiæ, ubi totus est Christus, atque adeo datur compenetratio: falsum etiam est essentiam corporis in extensione consistere, cum hanc non habeat ibidem Christus, & tamen servet totam suam essentiam & substantiam; imò probari posset ex principiis Cartesii, ibidem manere panem, cum hujus extensio maneat tota cum prioribus accidentibus, qui Lutheri error est. 7. Similiter error est, mundos plures non esse possibiles, illi affinis, quo Wicleffus dicebat, finitum esse numerum rerum possibilium, quod damnavit Conc. Constantiense. 8. Falsum quoque est, non posse dari vacuum, quasi verò DEUS non possit ubi & quando voluerit creaturas annihilare.

Hæc & similia à Catholico minimè defendi possunt. Scio aliquos Cartesianos respondere, hujusmodi argumenta esse Theologica, proinde non pertinere ad Philosophum. At quamvis Philosophi non teneantur explicare mysteria fidei, tenentur tamen nihil asserere, quod principis fidei non consonet. Et ipse Cartesius in suo lib. de Methodo asserit, veritates fidei aliis omnibus præferendas esse. Denique etsi per hanc hypothesein multa commodè explicentur, non tamen omnia, quæ in rerum natura cernimus, ut amplius patebit ex dicendis. Qui plura cupit, legere poterit iter per mundum Cartesii nostri P. Daniel.